

Kultur

Linn Ullmann vil pirke i det uk

Forfatter Linn Ullmann snakker heller om medfølelse, enn om sin nye roman. Selv mistet hun lysten til å skrive etter 22. juli.

FILOSOFIKAFÉ

KRISTIANSAND

Svartkledd står hun der. I salen sitter 300 publikummere som vil høre henne snakke om temaet «Er det mulig å med-føle?» For bare noen dager siden kom hennes nyeste roman, «Det dyrebare» ut, hvor temaet er nettopp dette.

– Medfølelse er et forslitt ord som trenger nytenkning. Er det mulig å medføle, medleve og medpuste via litteraturen? Jeg tror det går an. Det å lese og skrive er nemlig en øvelse i å tre ut av seg selv, og inn i noen andre, sier Linn Ullmann.

For hennes femte roman handler om nettopp dette: Forfatteren Jon Dreyers liv er i ferd med å rakne. Han kjemper med skrivesperre, mot demonene. Det handler om dødsfall. Og om lillebroren som druknet, mens to år eldre Siri skulle passe på ham. Ingen vet hvordan ulykken skjedde, og ingen snakket med Siri etterpå, ikke engang moren. Men i går var det ikke romanen Ullmann ville snakke om.

Trøst i vuggesang

Etter 22. juli har man behov for ekstra mye medfølelse. Da trekker Ullmann fram trøstende vuggesanger.

– Det er et spørsmål jeg har tenkt på: Hvor mange vuggesanger ble egentlig sunget i Norge kvelden før 22. juli? Vuggesanger skal være som en stemme av beskyttelse, men likevel sier de: Jeg lover å beskytte deg. Jeg kan ikke beskytte deg, sier Ullmann, og leser teksten til den kjente vuggesangen «Byssan lull»:

«Byssan lull koka, kittelen full,
det seiler tre skuter på havet.
Den første er en bark.
Den andre er en brigg.
Den tredje har så ødelagte segl.»

– Det er også litteraturens plass, å skildre de ødelagte seilene, det som er vondt, sier Ullmann.

Selv mener hun det er umulig å forstå terrorhandlingene som sjokkerte Norge i sommer. Mange beskriver hendelsene med ord som ubegripelig. Uforståelig. Ufattelig.

– Men det er begripelig. Sorg er ikke ufattelig. Vold er ikke

OM MEDFØLELSE: Da Linn Ullmann kom til årets siste Filosofikafé på Kick i går kveld, snakket hun om medfølelse.

– Jeg lurer på om det er mulig å medføle, med-leve og med-puste via litteraturen. Jeg tror det går an, sa Ullmann.

FOTO: TORE-ANDRÉ BAARDSEN

ufattelig. Det er uutholdelig fattbart, fortsetter hun, til en stummende taus sal.

Finner svar i kunsten

Midt i sorgen mener hun at man kan søke trøst i kunsten, i litteratur, film og musikk.

– Vi kan lese at Anders Behring Breivik mangler empati. Men det gir oss ingen svar, ingen forklaring. Kunsten kan være et sted som går bakenfor avisartiklene og den daglige samtalen, og vi kan fortsette å søke etter svar der, sier hun.

Det har gått seks år siden

Linn Ullmann sist ga ut en roman. Men hele bokprosjektet hennes skulle bli forsinket med tapet av faren Ingmar Bergman. Den sorgen er fremdeles med henne.

Ville ikke skrive

– Ekspertene sier at den tyngste perioden i en sorgprosess varer fra tre til ni måneder. Jeg tror ikke sorg kan tidfestes. For noen er sorg plutselig, grusom og evig. En livslang tilstand. Ensom. For andre er sorgen en kjent følgesvenn, sier Ullmann.

Midt inne i arbeidet med sin

siste bok, skjedde det forferdelige i Oslo og på Utøya.

– Jeg må være ærlig. Jeg tenkte: Hvordan kan jeg skrive ferdig en bok etter 22. juli, når verden går i stykker? Når jeg går i stykker? Eller når noe så fundamentalt i vårt land går i stykker. Et kjent dikt sier jo «Kan vi skrive dikt etter Auschwitz?» Men det å gå inn i det ubegripelige og ubehagelige er måten å begynne å forstå på, sier hun.

Tekst: Anette Os
anette.os@fvn.no - 91187193

FAKTA

Linn Ullmann

► Yrke: forfatter

► Utgivelser: «Før du sovner» (1998), «Når jeg er hos deg» (2001), «Nåde» (2002), «Et velsignet barn» (2005)

► Utmerkelser: Den norske leserprisen, nominert til «The Independent Foreign Fiction Prize i Storbritannia», nominert til «Brageprisen», «Et velsignet barn» kåret til beste oversatte roman i avisa The Independent og nominert til The Independent Foreign Fiction Prize og til The International IMPAC Dublin Literary Award. Mottok Amalie Skram-prisen for sitt forfatterskap.

► Aktuell: Gir ut boken «det dyrebare»